

Наталя Іванівна Чабан,
кандидат педагогічних наук, доцент
Херсонський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ОПИСОВОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Юридична праця відноситься до тих видів діяльності, важливою складовою яких є оформленням численної документації правового характеру. Внаслідок точність і правильність вживання професійної термінології суттєво впливають на якість правової роботи юристів. Невипадково стрижневою проблемою україномовної підготовки майбутніх юристів визначено не тільки опанування норм мови за фахом та юридичної лексики в різних видах мовленнєвої діяльності, але й засвоєння термінів, професіоналізмів, фразеологізмів, що супроводжують всі види юридичної праці.

Аналіз змісту юридичної праці довів, що юристові у професійній діяльності доводиться більшу частину робочого часу контактувати з окремими людьми, групами та колективами людей. Тому значна частина україномовної термінології в юридичній праці стосується різноманітних характеристик людей як об'єктів правової роботи [1].

У навчанні студентів професійних термінів необхідно зважати на перелік різних категорій клієнтів, з якими працює юрист, і які можуть бути учасниками правового процесу. Це — злочинець, порушник, підозрюваний, жертва, потерпілий, свідок, громадянин (який звернувся, наприклад, в юридичну консультацію). Оскільки по юридичну допомогу має право звернутися будь-яка людина, то україномовні терміни повинні відображати соціально-демографічні характеристики клієнтів юриста. Наприклад, терміни – дитина, підліток, дорослий, людина похилого віку – вказують на вікову характеристику учасників правового процесу; терміни – хлопець, юнак, дівчина, чоловік, жінка – свідчать не тільки про вік, але й статеву приналежність клієнта; терміни –

школяр, учень, студент, керівник, підлеглий характеризують соціальне становище людини; терміни – чоловік, дружина, дитина, батько, матір, дідусь, бабуся, брат, сестра – розкривають сімейно-родинні стосунки об'єктів праці юристів.

Учасниками правового процесу можуть виступати колеги юриста по професійній діяльності. Внаслідок серед професійних термінів юристами найчастіше вживаються назви посад та кваліфікації колег по роботі. Найбільш повний перелік юридичних фахів з кваліфікаціями наводиться у класифікаторі професій. За класифікатором всі юридичні професії об'єднані у певні класифікаційні групи, а саме: вищі державні службовці органів судової влади; керівні працівники апарату органів судової влади; керівники юридичних підрозділів; професіонали в галузі правознавства та прокурорського нагляду, судді; інші професіонали в галузі правознавства; судові секретарі, виконавці та розпорядники; помічники; організатори діловодства; інспектори воєнізованої охорони та приватні детективи [3].

В юридичній документації мають місце також посилання на службовий ранг учасників правового процесу. Тому в україномовній підготовці майбутніх юристів необхідно приділити увагу професійним термінам, що відображають спеціальні звання працівників міліції та внутрішньої служби. Це, рядовий, молодший сержант, сержант, старший сержант, старшина, молодший лейтенант, лейтенант, старший лейтенант, капітан, майор, підполковник, полковник, генерал-майор, генерал-лейтенант, генерал-полковник [1-2].

Для майбутніх юристів важливим є засвоєння україномовної термінології, що описує фізіологічні та психологічні властивості людини. Зокрема, у протоколах огляду місця злочину, опитування свідків або потерпілих правникові доводиться вказувати ріст людини (висока, низька, середнього росту), особливості тілобудови (худорлява, схильна до повноти, повна), колір волосся (біляве, світле, темне, сиве, руде), колір очей (карі, голубі, сірі, чорні, зеленкуваті), характеристики постави, ходи та рухів (має гарну поставу, сутулий, легка хода, шкутильгає, енергійні, різкі, повільні або мляві рухи,

розмахує руками), властивості мови (швидка, повільна, галаслива, тиха, картавить, не вимовляє окремі літери та звуки), особливості характеру та темпераменту (злий вираз обличчя, похмурий, жорстокий, сміливий, боязкий, лагідний; холерик, сангвінік, флегматик або меланхолік за темпераментом).

Значна частина юридичної праці пов'язана з документальною фіксацією фізичних дій учасників правового процесу. Наприклад, під час допиту протоколюються місцезнаходження, положення та рухи жертв, підозрюваних або свідків злочину. Відповідно в україномовній підготовці майбутніх юристів мають знайти відображення професійні терміни, що описують різноманітні фізичні дії людини. Це види рухів для тулуба та голови (нахили, повороти, переміщення, присідання, підведення), для рук та ніг (згинання, випрямлення, піднімання, опускання, колові рухи, натискання); напрямок рухів (горизонтальний, вертикальний); розмах та амплітуда; сила, темп, точність, вправність, координація рухів.

Таким чином, в опануванні майбутніми юристами україномовної професійної термінології значну увагу приділено фізіологічним, психологічним та соціальним характеристикам об'єктів правової роботи. Позитивні результати описаного підходу до навчання україномовній термінології студентів і курсантів Херсонського юридичного інституту Харківського національного університету внутрішніх справ (2007-2011 рр.) та студентів юридичного факультету Херсонського державного університету (2011-2013 рр.) констатували значне зменшення помилок, яких припускалися майбутні правники в оформленні юридичної документації.

Використані джерела:

1. Андросюк В.Г. Методичні засади розробки професіограм та кваліфікаційних характеристик [Текст] / В.Г. Андросюк, Г.О. Юхновець // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – К.: Вид-во НАВСУ, 1996.-№1. – С. 45-54.
2. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія: Навч. посіб. [Текст] / Н.В. Артикуца. – 2-ге вид., змін. і доп. – К.: Стилос, 2004. – 277 с.
3. Класифікатор професій: ДК 0003: 2005 [Текст]. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.